

П.П.Лазановський

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ЛІЗИНГ

Проблеми оновлення технічної бази підприємств, напевно, ніколи не були для них такими гострими, як сьогодні, в умовах гіперінфляції. Навіть ті підприємства, діяльність яких є прибутковою, не в змозі здійснити кардинального оновлення свого виробництва через значний дефіцит коштів. Але й у даному випадку можна підтримувати процес оновлення техніки на належному рівні, якщо скористатися лізингом.

Лізинг — особлива форма оренди (стосовно процесу оновлення це — машини та устаткування), при якій орендодавець надає орендарові техніку на обумовлений термін використання і за певну винагороду. Світова практика використання лізингу засвідчила його високу ефективність, що ґрунтується на таких основних характеристиках:

100-процентне покриття вартості устаткування, тоді як за рахунок, наприклад, банківського кредиту зробити це не завжди вдасться;

орендар не надає ніяких гарантій чи задатку орендодавцеві, як у випадку з банківським кредитом;

орендар вільний від проблем реалізації устаткування після закінчення терміну оренди;

орендар має можливість застрахувати себе від морального старіння техніки, передбачивши це у відповідних термінах угоди.

Можна було б і далі перераховувати переваги лізингу, які достатньо охарактеризовані в економічній літературі. Проте, на нашу думку, зважаючи на умови, в яких знаходяться поліграфічні підприємства, найціннішим є те, що відпадає потреба в значних одноразових капітальних вкладеннях. Безперечно, що ці та ряд інших переваг відкрили лізингу широку дорогу в практиці господарювання підприємств передових країн світу. Про це свідчать наступні дані. У 1988 році обсяг фінансових операцій у США збільшився на

12% і досягнув 117 млрд. дол. Темпи приросту лізингових угод у Західній Європі в тому ж році перевищили 30%. Загальна сума контрактів у межах 16 національних лізингових асоціацій, що увійшли до міжнародної лізингової федерації «Лізіуроп», становить понад 60 млрд. ЕКЮ. За оцінками спеціалістів, частка лізингу у виробничих інвестиціях в економіку держави складає тепер у США 25—30%; в Англії, Франції, Швеції, Іспанії — 13—17%; у Німеччині, Італії, Голландії — 12—14%; в Австрії, Данії, Норвегії — 8—10% [3].

Серед об'єктів лізингових угод значне місце посідає поліграфічна техніка. Особливо широко використовується лізинг малими та середніми фірмами.

Виходячи з наведених характеристик лізингу, проаналізуємо організаційно-економічні передумови оновлення поліграфічної техніки таким способом. Не секрет, що більшість техніки, яка сьогодні експлуатується на поліграфічних підприємствах, виготовлена за кордоном. В Україні ж випуском поліграфічного устаткування зайнято шість заводів, але вони не задовольняють потреб промисловості як за кількістю, так і за номенклатурою. Це можна вважати однією з головних передумов, яка вказує на необхідність придбання нової техніки за межами країни. При такій ситуації існуючий дефіцит валютних коштів у підприємств може бути покритий за допомогою лізингових контрактів, які передбачають сплату орендних ставок, а не фінансування всієї вартості техніки одразу. Слід відзначити й те, що лізингові фірми надають скидки в орендній платі за певних умов придбання та експлуатації устаткування. Орендна плата утворюється з прибутків, які отримує підприємство в результаті експлуатації орендованого ним устаткування. Строки оренди, розміри і періодичність внесення орендної плати обумовлюються сторонами, і за узгодженням з орендодавцем перший внесок орендар може перерахувати навіть через шість місяців після монтажу техніки, що є достатнім періодом для нагромадження відповідної суми. Крім того, орендна плата може бути внесена продукцією, виготовленою на придбаному устаткуванні. Ці та ряд інших переваг лізингу перед іншими шляхами придбання техніки і створюють ті економічні передумови, якими повинні скористатися поліграфічні підприємства.

Що ж до організаційних передумов, то, на наш погляд, їх складає коло питань з практичної реалізації цього завдання. Безсумнівно, такі організаційні передумови поліграфічні підприємства України мають. Це передусім повна свобода в технічному розвитку, випуску продукції, виходу на зарубіжний ринок. Більше того, уже існує чимало підприємств, які успішно співпрацюють із західними партнерами на вигідних умовах, отримуючи і матеріали і устаткування (найчастіше — комп'ютери для виконання складальних робіт). Очевидно, що такий досвід роботи буде корисним при укладанні лізингових угод.

З 1500 друкарень України більшість складають районні друкарні з безцеховою, як правило, структурою виробництва, де експлуатується відносно нескладна техніка, оскільки тут випускають в основному бланкову, газетну й етикетну продукцію. Саме такі друкарні можна віднести за західними стандартами до малих і середніх фірм, які найбільше для свого технічного розвитку використовують лізинг. Отже, структурну побудову більшості наших друкарень також можна вважати однією з організаційних передумов, що сприяє оновленню техніки через лізинг. Такого роду виробництва можуть бути оновлені одразу — від початку технологічного процесу і до його завершення — шляхом придбання цілих комплексів технологічного устаткування. Сьогодні ряд зарубіжних фірм пропонує техніку для друкарень (так звані міні-друкарні) вартістю до 100 тис. дол. США.

Необхідно відзначити й те, що в нашій державі лізингових фірм немає, хоча спроби їх заснування є. Причин тут немало, і одна з них — відсутність фахівців у лізинговій справі. Напевно, уже близьке майбутнє розставить крапки над «і», що дозволить належним чином розвинути цю потрібну виробництву сферу бізнесу.

Насамкінець хочеться підтвердити викладені вище думки з приводу гострої потреби в оновленні поліграфічної техніки в Україні цифровим матеріалом. Так, частка основного устаткування, що експлуатується понад десять років, становить 70%. Темпи оновлення машинного парку в поліграфічній промисловості протягом останніх років залишаються майже в 4 рази нижчими від оптимального рівня. За попередніми підрахунками, лише для отримання наявних потужностей потрібно на рік у середньому 4000 одиниць різноманітної техніки. Наше поліграфічне машинобудування може запропонувати тільки частину цього обладнання [2]. У цілому ж на промислових підприємствах України, за даними Міністерства статистики, парк морально та фізично застарілої техніки зростає. Витрати на підтримання її в робочому стані складають 43% всіх капітальних вкладень на розвиток промисловості [1].

Одним із шляхів виходу з кризового стану оновлення технічної бази підприємств повинен стати лізинг. Його доцільність підтверджена світовим досвідом.

1. «Голос України», № 153 /653/ від 13 серпня 1993 р. 2. Максименко В. П. Про шляхи розвитку поліграфічного машинобудування України // Поліграфія і видавнича справа. 1994. № 29. С. 3—6. 3. Плоткін Я. Д., Дубодєлова А. В., Захарчук О. В., Пурха Т. С. Підприємство про підприємництво. Зарубіжний досвід. Львів, 1993.